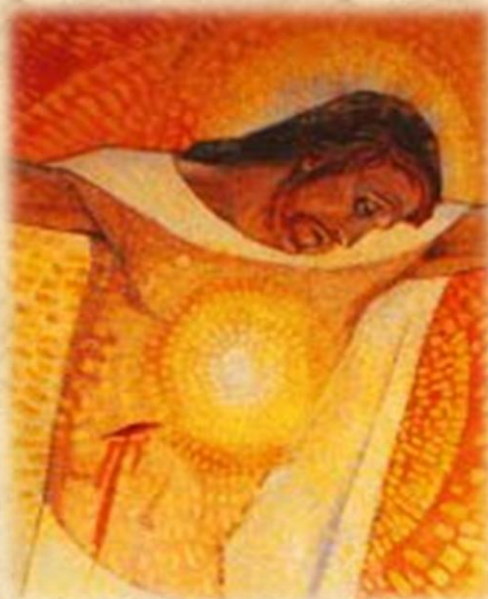

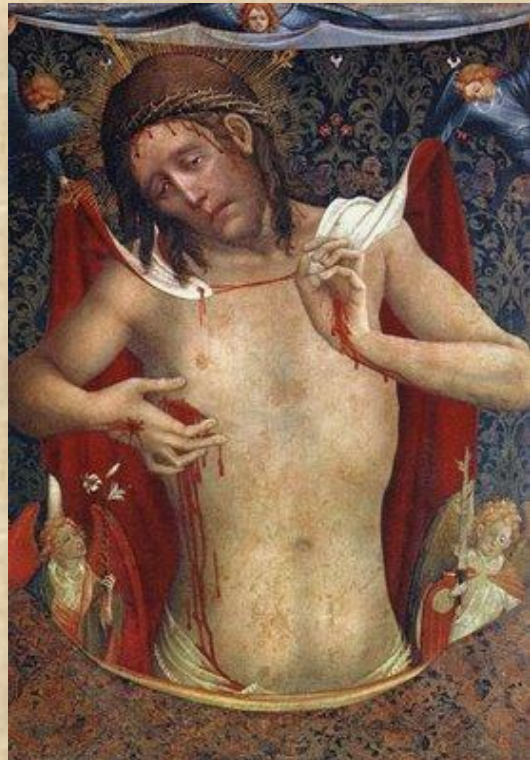

KRATAK POVIJESNI PRIKAZ RAZVOJA POBOŽNOSTI SRCU ISUSOVU

Pobožnost Srcu Isusovu ima dugu povijest. Mogu se razlikovati dva temeljna razdoblja s obzirom na njezin privatni i javni značaj. Isprva je ta pobožnost bila privatne naravi. Prvi znakovi javne pobožnosti bilježe se u Brazilu sredinom 16. st. Zauzimanjem o. Ivana Eudesa i putem objava s. Mariji Margareti Alacoque, štovanje Srca Isusova poprima javno obilježje i u Europi.

Crkveni oci prvog tisućljeća morali su pisati više apologetski i braniti sad Kristovo božanstvo, sad Kristovo čovječstvo kako bi spriječili zablude i održali zdrav nauk. Oni «obilno svjedoče da je Isus Krist bio obdaren osjećajima i pokretima sjetila i da je uzeo čovječju narav da nam donese vječno spasenje, ipak isti nikad ne pripisuju ove osjećaje njegovom tjelesnom Srcu tako da bi jasno pokazali kako je ovo Srce simbol njegove neizmjerne ljubavi.» (HA, 26). Oni su davali naročitu pozornost štovanju rane Isusova boka u tumačenjima naglašavali otkupiteljski i eklezijalno značenje. Njihov se nauk razvija u dva pravca. Jedan prema kojem je otvoreni bok simbol otvorenih vrata, svetište u kojem se susreće ljubav da bi se moglo živjeti u ljubavi (Justin, Irenej, Hipolit Rimski, Ciprijan, Ivan Zlatousti, Ambrozije, Augustin). Drugi pravac, prema tradiciji Origena, označuje Srce kao izvor istine, svetište vječne mudrosti. Polazili su često od istine kako je tajna Božje ljubavi počelo i vrhunac utjelovljenja i otkupljenja, pa su tako uključivali i osjetnu ljubav koju je Isus uzeo kao čovjek da je otkupi i usavrši:

«Sv. Augustin pak posebnim načinom ističe one veze koje postoje između osjećaja Utjelovljene Riječi i svrhe otkupljenja ljudi: "Gospodin Isus nije uzeo ove osjećaje ljudske slabosti kao i samo čovječje slabo tijelo i smrt čovječjeg tijela radi prirodne nužde nego radi milosrdne volje. Tako je on htio na sebi preobraziti svoje Tijelo, to jest Crkvu, kojoj se udostojao biti Glava, to jest svoje udove, a to su njegovi sveti i njegovi vjernici, pa ako bi koji od njih morao trpjeti žalosti ili bol u napastima ljudskog života, da ne bi mislio da je radi toga izgubio njegovu milost. To nisu grijesi nego znakovi ljudske slabosti pa kao što zbor pjevača prihvaća intonirani glas, tako da se i njegovo tijelo ravna prema svojoj Glavi" *Enarr. in Ps. 87,3*. Zbijenije, ali ne manje snažno,

iznose jasno nauku Crkve sljedeća mjesta iz sv. Ivana Damašćanskog: "Bog čitavi je uzeo mene čitavog, te je sve ujedinio sa svime, da bi donio spasenje svakom čovjeku, jer inače ne bi moglo biti iscijeljeno, što nije uzeto" *De fide orth.* 3, 6. "On je dakle sve uzeo, da sve posveti" *Ibid* 3, 20» (HA, 25).

U srednjem vijeku ova pobožnost razvija u štovanju Srca Isusova. Od štovanja rane Isusva boka prelazi se na štovanje Srca Isusova. Tome je osobito doprinio sv. **Bernard iz Clairvauxsa** (+1153). U dvanaestom stoljeću u Helfti (Njemačka) razvija se posebna škola ove pobožnosti i prvi čini ove pobožnosti. Predvodnice ovog štovanja bile su sestre benediktinke: **Lutgardom** (+1246), **Mehtildom** iz Magdeburga (+1282), **Gertrudom** od Hackeborna (+1292) i sestrama **Matildom** iz Helfte (+1299) i **Gertrudom Velikom** (+1302). (De Rosa, 2005, 36-38). U spisima koji govore o pobožnosti koju su u samostanu prakticirale ne nalazimo na naglaske koji su prošireni nekoliko stoljeća kasnije, tj. nakon objava sv. M.M. Alacoque (ustanoviti javni kult, naknada, veza između Srca Isusova i euharistije). Još uvijek ova pobožnost ostaje privatnog karaktera.

U 13. st. ta je pobožnost imala jedno teološko sazrijevanje zaslugom dominikanaca i franjevaca. Nakon mističnog doživljaja sv. **Franje Asiškog** (1182-1226) u Verni 1223, kada je bio obdaren stigmama, posebno se razvija se pobožnost mucu Isusovoj i njegovim ranama. On je naglašavao važnost imitacije Kristovih stavova, poniznosti, blagosti i strpljivosti te suobličavanje ljudskog srca Božanskome. Razvijaja se tada pobožnost Križnog puta, a u čast čovjštva Isusova izrađuju se i prve jaslice.

Sv. Bonaventura (1217-1274) posebno je štovao Probodeni Kristov bok. On u svom djelu «Vitis mistica – Mistični vinograd» razvija teologiju štovanja Srca Isusova. On je proglašen je naučiteljem Crkve uz pridjev «serafski» jer je uronio svojim genijem u otajstvo Božje ljubavi koja nam je objavljena Srcem Isusa Krista. Evo nekoliko njegovih misli:

«Promisli i ti, otkupljeni čovječe, tko je, kako velik i kakav ovaj koji za te visi na križu, čija smrt oživljuje mrtve, čije preminuće žali i nebo i zemlja, a tvrdo stijenje puca. S druge pak strane, da bi se iz boka Krista usnuloga na križu stvorila Crkva, i ispunilo Pismo koje kaže: Gledat će onoga koga su proboli, božanskim određenjem je dopušteno da jedan od vojnika kopljem probode i otvori onaj sveti bok, sve dok se s krvlju i vodom ne izli cijena našeg spasenja; ono je iz izvora, to jest iz skrovišta srca, izašlo, snagu dalo otajstvima Crkve da podjeljuje milosni život, te da onima koji već u Kristu žive bude napitak izvora živog koji struji u život vječni.

Ustani dakle, prijateljice Kristova, i budi poput golubice u spiljama kamenim, u skrovištima vrletnim; ondje poput vrapca koji nalazi sebi kuću bdij bez prestanka; ondje usta svoja primakni da s radošću crpiš vodu iz izvora Spasenja. On je naime izvor. On je rijeka što je izvirala u Edenu i odatle se granala u četiri kraka te, izljevajući se u pobožna srca, oplođuje i navodnjava svu zemlju. Živom željom trči k tom izvoru života i svjetlosti, ti Bogu odana dušo, pa iz dna svoga srca njemu zavapi: »O neizrecivi uresu velikoga Boga i najčišći sjaju vječnoga svjetla, živote što svaki život oživljuješ, svjetlosti što svako svjetlo svjetlošću napajaš te činiš da mnogobrojna svjetla trajno blistaju pred prijestoljem tvoga božanstva sve od prvog praskozorja! O vječno i nepristupno, sjajno i slatko vrelo izvorno koje je skriveno od očiju svih smrtnika, ti si bez dna, dubina ti je beskrajna, širina neobuhvatna, čistoća nepokvarljiva. Odatle istječe rijeka koja razveseljuje grad Božji da uz radosno klicanje i hvalopojke otpjevamo tebi hvalospjeve i iskustvom posvjedočimo kako je u tebi izvor životni i tvojom svjetlošću svjetlost vidimo.»

(Djelce 3, Drvu života 29 -30.47: Opera omnia 8,79)

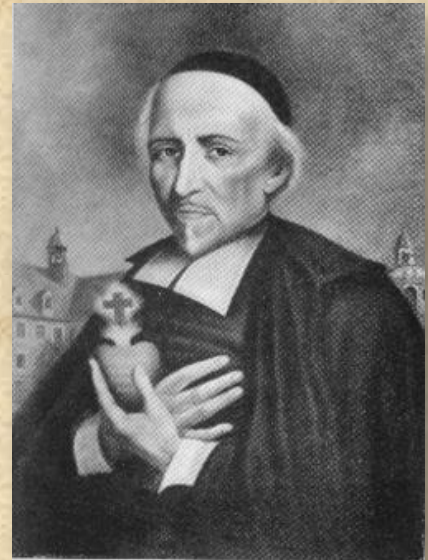

Pobožnost Srcu poslije će naglašavati i Bernardin Sijenski (1380-1444) sv. Katarina iz Bologne, i dr. Ipak pobožnost još uvijek ostaje privatnog karaktera.

U dominikanaca promiče se tada pobožnost ranama Isusovim. Važno je napomenuti kako su se ovdje posebno istakli M. Eckart i Tauler, bl. H. Suzo, sv. Katarina Sijenska, dominikanska trećoredica. Od 14. st. pobožnost se usmjerava davanju zadovoljštine za grijeha svijeta.

Između 14. i 16. stoljeća pobožnost Srcu Isusovu je doživjela značajan razvoj. U promicanju pobožnosti posebnu ulogu imao je sv. Franjo Saleški (1567-1622) koji je isticao nasljedovanje osjećaja Isusa Krista, prakticanje poniznosti, stripljivosti, itd. Uz njegovu podršku sv. Ivana De Chantal utemeljila je red Pohođenja, posebno posvećen štovanju Srca Isusova.

U velikom i plodonosnom strujanju potridentinske obnove, u kojem je došlo i do procvata svećenickoga života i svećeničke duhovnosti, osobito u Francuskoj, izranja poput diva i sjajne zvijezde prvog reda i lik **sv. Ivana Eudesa** (1601-1680). Bio je to pravi sin Normandije, koji je rođen 14. studenoga 1601. u Riju, blizu Argentana, u biskupiji Sées. Ivan je baštiniio ove osobine svoga rodnoga kraja: bio je snažne tjelesne građe, izdržljiv i uporan, razborit, obdaren darom i sposobnošću organizacije, sposoban da učini djela trajne vrijednosti. Nosio je i duhovne značajke svoga vremena u kojem je rastao, odgajao se i izgrađivao. Veliki osnivač tzv. Francuske škole Pierre de Berulle primio je Ivana Eudesa g. 1623. u svoj oratorij. U školi tog odličnog učitelja duhovnoga života i svećeničke duhovnosti mladi Eudes uci teocentrizam i kristocentrizam, tj. da Bog i Krist moraju stajati u središtu kršćanskoga života. Izraz je toga duha gledanje Boga u svakoj stvari, štoviše, prije svake druge stvarnosti. Po primjeru Berullea i Ivan će revnovati oko odgoja i oblikovanja svetih svećenika. Odgojen u Berulleovoj školi, koja je ponovno otkrila svu veličinu i uzvišenost svećeništva, Ivan je 20. prosinca 1625. zaređen za svećenika. Kako Ivan nije bio samo čovjek pukih teorija već i akcije, on se, ohrabren od biskupa iz Bayeuxa, odlučuje g. 1642. da u Caenu, gradu sa sveučilištem, sagradi sjemenište. Zbog te je nakane došao u sukob s generalnim poglavarom Oratorija koji je smatrao da je takvo nešto preuranjeno. No, Ivan je bio uvjeren da je to volja Božja pa je napustio Oratorij kako bi ostvario taj program. On ga je ostvario, a već g. 1643. osnovao je i novu Družbu Isusa i Marije, koja će se posvetiti odgoju svećenika. Za djevojke u teškoćama organizirao posebne kuće i osnovao jednu žensku družbu koja će se za njih brinuti i pomoći im da se opet vrate čestitu i poštenu životu.

Pod vodstvom o. Condrena, jednog od predstavnika *francuske škole*, sve više udubljavao u studij ljubavi Presvetih Srdaca Isusa i Marije. Taj je studij produbljavao čitajući djela sv. Gertrude i sv. Mehtilde, što su ih objavili Lansperg i Blozije. Oduševivši se za pobožnost Srcu Isusovu i Marijinu, on ju je počeo na veliko širiti te prvi slaviti blagdan Srca Marijina g. 1648., a Srca Isusova nešto kasnije, dakle, prije objava Srca Isusova sv. Mariji Margareti Alacoque. U svojoj knjizi o Isusovu kraljevstvu Ivan je dao teološke temelje štovanju Srca Isusova. Slaveći prvi put blagdan Srca Isusova izdao je i knjižicu *Pobožnost poklona vrijednom Srcu Isusovu*, dodavši joj misni obrazac

i časoslov Srcu Isusovu. To su mu djelo odobrila petorica biskupa. Uoči svoje smrti 19. kolovoza 1680. Ivan je dovršio i svoju knjigu *Čudesno Srce Majke Božje*, koja je izdana dvije godine kasnije. To je djelo podijeljeno na 12 dijelova, od kojih posljednji dio govori o Srcu Isusovu. Kad sv. Ivan Eudes govori o Srcu Isusovu, kaže da u Bogočovjeku štujemo tri srca, koja su zapravo jedno. Prvo je Srce Bogočovjeka njegovo tjelesno srce, pobožanstvenjeno snagom hipostatske unije kao i svi ostali dijelovi njegova tijela. Drugo je Srce duhovno, a to je viši dio njegove presvete duše, što sadrži pamćenje, razum, volju. I to je Srce pobožanstvenjeno na isti način. Treće je Srce božansko. Ta su tri srca zapravo jedno Srce, jer je Isusovo Božansko Srce duša i život njegova tjelesnoga i duhovnoga Srca. Isusovo je Srce puno beskrajne ljubavi prema Presv. Trojstvu i nepojmljive ljubavi prema ljudima. Papa Leon XIII. u *Dekretu o heroizmu Ivanovih kreposti* naziva ga «začetnikom liturgijskoga štovanja Presvetih Srdaca Isusa i Marije», dok ga Pio X. naziva «ocem, učiteljem, apostolom pobožnosti Srcu Isusovu». Otac je te pobožnosti jer je prvi sa svojim duhovnim sinovima slavio blagdan Srca Isusova. Učitelj je jer je sastavio misu i časoslov Srca Isusova. Apostol je jer je čitav svoj život posvetio širenju te pobožnosti. Pio X. proglasio je Ivana Eudesa blaženim, a Pio XI. godine 1925. svetim.

Poseban razvoj pobožnosti Srcu Isusovu može se pratiti od upravo u 17.st. Napose po zaslugi **Marije Margarete Alacoque** (1647-1690) koja je bila od samoga Gospodina odabrana da bude glasnica porukâ njegova Srca, da bude - kako je naziva Jean Ladame - "*la confidente du Coeur de Jesus*" - pouzdanica Srca Isusova. Njezino vrijeme je označeno jansenizmom u Francuskoj kojeg karakterizira naglašavanje predodređenja, moralni rigorizam i žarka pobožnost. U tom kontekstu Bog se objavljuje kao Bog milosrđa, praštanja i ljubavi. Rođena je 22. srpnja 1647. u Lautecouru, u burgundskoj općini Verosvres, u biskupiji Antun, tridesetak kilometara od Paray-le-Moniala. Ako želimo njezin život obilježiti glavnim datumima i službama, onda bi to izgledalo ovako: 15. svibnja 1684. postala je asistentica s. Marije Kristine Malin, kućne poglavarice; 4. siječnja 1685. imenovana je učiteljicom novakinja, a tu je službu obavljala do konca siječnja 1687.; nekoliko mjeseci kasnije ponovno je imenovana asistenticom. Umrula je u dobi od 43 godine 17. listopada 1690. Zahvaljujući nalogu Margaretine poglavarice, s. De Saumaise, koja je željela izbliza slijediti mistična očitovanja u toj mladoj redovnici te joj u travnju i svibnju 1673. zapovjedila da ih opiše, doznajemo što se to u njezinoj duši zbivalo. Tek što je počela po nalogu poglavarice pisati, započele su i ona velika viđenja koja će njezino ime učiniti poznatim po cijelome svijetu. Prvo je bilo na blagdan Sv. Ivana Evanđelista, 27. prosinca 1673. Margareta je tek napustila kućnu bolnicu te pošla u kapelicu i kleknula do rešetke kora, gdje su strogo klauzurne redovnice od Pohođenja obavljale svoje molitve i pobožnosti. Tada joj se ukazao naš Gospodin i ona je posve jasno i razgovijetno čula ovu poruku: «Moje božansko Srce tako je raspaljeno ljubavlju prema ljudima da više ne može u sebi zadržavati plamenove svoje žarke ljubavi, već ih mora razasuti. Tebe sam kao ponor nevrijednosti i neznanja odabrao da ispuniš taj veliki naum, da tako sve bude učinjeno od mene.» U objavama Isus je tražio naknadu, obdržavanje svetog sata u noći od četvrtka na petak i ustanovu blagdana u kojem će se štovati njegovo Srce. Ova je svetica proširila Isusovu želju da se uvede posebni blagdan Srca Isusova, kao dan naknade za sve uvrede koje se

nanose Božjoj ljubavi. Isto tako zaslugom ove mističarke uvedena je pobožnost devet prvih petaka u mjesecu, nastala po želji Srca Isusova. Papa Pio IX proglasio ju je blaženom 24. travnja 1864., a svetom papa Benedikt XV. 13. svibnja 1920.

Na svojem putu Marija Margareta Alacoque nije bila sama. Njoj je sam Gospodin obećao da će poslati «vjernog slugu» i «savršenog prijatelja». Bio je to **Klaudije Colombiere** (1641-1682). Treći sin bilježnika Bertranda La Colombiera i Margarete, rođ. Coindat, rodio se na Svijećnicu, 2. veljače 1641. u SaintSymphorien d'Ozonu u pokrajini Dauphiné, u Francuskoj. Kako se njegova obitelj preselila u Vienne tamo je započeo svoje školovanje. Nastavit će ga u Lyonu studijem retorike i filozofije. Bio je isusovački đak pa je kao takav osjetio vrlo rano da ga Gospodin zove u Družbu Isusovu. U dobi od 17 godina stupa u

novicijati *Družbe Isusove*, a 1666. poslan je u Pariz na studij teologije. Postaje poznati profesor, odgojitelj i propovjednik. Nakon položenih svećanih zavjeta u Družbi Isusovoj preuzima službu rektora u neznatnom gradiću Paray-le-Monialu. Mnogi su se čudili što je čovjek tako visokih kvaliteta poslan u maleni gradić, ali prava je istina u tome što je tu živjela ponizna redovnica Marija Margareta Alacoque, kojoj je Gospodin objavljivao blago svog Srca, a ona je bila u velikoj tjeskobi i nesigurnosti. Potaknuo je pobožnu redovnicu da napiše svoja viđenja kako bi se svijetom moglo proširiti štovanje Presvetog Srca Isusova. Ohrabrujući M.M. Alacoque i potičući proširenje pobožnosti, on se prvi posvetio Srcu Isusovu. Otac je Klaudije u molitvi, u duhovnom rasuđivanju, jasno je spoznao kako sam Krist želi da se proširi štovanje njegova Srca u cijeloj Crkvi. Kako doznajemo iz svećevih duhovnih bilježaka, on se i sâm sav dao na rad da se ostvari Isusova želja.

Iz posljednjih bilježaka o. La Colombiera te iz onoga što mu je povjerila Margareta Alacoque, slijedeći također smjernice sv. Ignacija, on u promatranju Srca Isusova dolazi do spoznaje da je to Srce simbol njegove bogospasiteljske ljubavi. Teologija će to kasnije razviti i jasno utvrditi: da je Srce Isusovo najizrazitiji simbol milosrdne Božje ljubavi. Nakon godine i pol boravka u zabačenom gradiću Paray-le-Monialu godine 1676. Klaudije po nalogu poglavara odlazi u London za propovjednika na dvoru vojvotkinje od Yorka. Bila su to teška vremena vjerskih razdora. Klaudije je krajem 1678. nenadano uhićen i klevetnički optužen da je umiješan u «papističku» zavjeru protiv Engleske. Nakon zatvora i već narušenog zdravlja bio je protjeran iz Engleske i on se vraća u mali gradić Paray-le-Monial gdje je 15. veljače 1682. završio svoj kratak ali plodan život. Papa Pio XI. proglasio ga je blaženim 16. lipnja 1929., a Ivan Pavao II. svetim 31. svibnja 1992. Na dan kanonizacije o. K. Colombiera, DI, duhovnika M. M. Alacoque i širitelja pobožnosti Srcu Isusovu, papa je izjavio:

«U jednom razdoblju kontrasta između revnosti jednih i ravnodušnosti ili nereligioznosti mnogih, predstavlja se pobožnost usredotočena na Kristovu čovječnost, na njegovu nazočnost, na njegovu milosrdnu ljubav i na njegovo oprostjenje. Poziv na zadovoljštinu, naknadu karakterističan za Paray le Monial može biti različito shvaćen, ali u biti radi se o grešnicima koji su svi ljudi i koji su pozvani da se vrate Gospodinu, taknuti njegovom ljubavlju. (...) Ako ima solidarnost u grijehu, ima također solidarnost u spasenju. Svačiji prinos učinjen je za dobro svijetu. (...) Za današnju evangelizaciju Srce Kristovo treba biti priznato kao srce Crkve. Ono zove na obraćenje i pomirenje, poziva na život po blaženstvima duže. Ono ostvaruje toplo zajedništvo članova jedinog tijela. Ono, Srce, dopušta da se prijanja Radosnoj Vijesti i da se prihvate obećanja vječnoga života. To je Ono koje šalje u misije. Srcem uz Srce Isusovo širi ljudsko srce do dimenzije svijeta. Neka kanonizacija Klaudija Colombiera bude za cijelu Crkvu poziv da se živi posveta Srcu Kristovu, posveta koja je dar sebe te da se dopusti da nas ljubav Kristova vodi i kroz nas otvori našoj braći puteve istine i života.»¹

Prema mišljenju sv. Marije Margarete Alacoque njegova je karizma bila u tome da duše privodi k Bogu slijedeći put ljubavi i milosrđa, koje nam je Krist objavio u Evanđelju.² Razvoj pobožnosti nakon smrti M. M. Alacoque nailazio je na mnoge poteškoće. Blažena **Anna Maddalena Remuzat** (1696-1730), susestra M. M. Alacoque imala je važnu ulogu u širenju pobožnosti Europom. Otac P. Croiset, kojemu je sama M.M. Alacoque poslala deset pisama da se zauzme za ustanovljenje javne pobožnosti, nastojao je to i činiti, no 1704

¹Usp. B. NAGY, *Pobožnost Srcu Isusovu - ima li budućnosti u suvremenom svijetu?* u: http://www.ffdi.hr/mep/07-srce_isusovo/srce4.htm (21.7.2008.) Papa Ivan Pavao II. izabran za papu 16. listopada 1978. upravno na blagdan sv. Margarete Marije Alacoque.

² Usp. http://www.gesuiti.it/moscato/Ital2/It_Colombiere.html (30.7.2008)

njegova djela su bila stavljena na indeks zbog «nove pobožnosti». Na razne zahtjeve pojedinaca koji su željeli ovoj pobožnosti dati javni karakter pristizali su negativni odgovori iz Kongregacije za kult. Tek 1765 papa Klemet XIII dopušta slaviti misu i oficij Srca Isusova.

Za ostvarenje svoje velike želje – posveta cijelog svijeta Srcu Isusovu – Spasitelj se poslužio još jednom odabranom dušom, **Marijom Droste zu Vischering**, djevojkom plemićkog roda iz Münstera. U dvadesetpetoj godini života stupa u red sestara *Dobrog Pastira*. Svrha ove kongregacije jest odgoj zanemarene ženske mladeži. Po Božjem promislu dobiva u redu novo redovničko ime s. Marija od Božanskog Srca. Postaje poglavarica, putuje u Portugal, no nakon dvije godine Bog traži od nje veliku žrtvu. Bolest kraljeznice prikovala ju je uz krevet, ali joj baš tada Isus povjerava da izvrši veliki zadatak za cijeli svijet. Obasuta mnogim milostima i potaknuta od samog Gospodina obraća se 1898. godine svojim pismom svetom ocu Leonu XIII. s molbom da posveti cijeli svijet Božanskom Srcu Isusovu. Raspitavši se o njezinu kreposnom životu, Papa se osjeća ponukanim odgovoriti Božjem poticaju te posvetiti svijet Srcu Isusovu. U predvečerje tog velikog dana 8. lipnja 1899. godine dok su zvona svečano zvala sve ljude svijeta da se otvore ljubavi Srca Isusova, preselila se ova skromna redovnica u vječnost da zauvijek otpočine na Božanskom Srcu.³

Ostali sveci i blaženici i drugi po kojima je pobožnost Srcu posebno proširena su: sv. Luigi Grignion od Montforta (1673-1716), sv. Veronica Giuliani (1660-1727), franjevačka mističarka, sv. Alfonso de' Liguori (1696-1787), bl. Bernardo de Hoyos (1711-1734), Sluga Božji Pierre Picot de Cloriviere (1736-1820), sv. Magdalena Sofia Barat (1779-1865), sv. Michele Garicoits (1797-1893), sv. Pier Giuliano Eymard (1811-1868), sv. Ivan Bosco (1815-1888), o. Henri Ramiere (1821-1884), bl. Caterina Volpicelli (1839-1894), sv. Francesca Cabrini (1850-1917), bl. Benigna Consolata Ferrero (1885-1916), sv. Maximilian Kolbe (1894-1941), sv. Faustina Kowalska (1905-1938), Sluga Božji Petar Barbarić (1874-1897), mons. Josip Stadler (1843-1918), bl. Ivan Merz (1896-1928), Marija s. Krucifiksa Kozulić (1852-1922), o. Petar Perica (1881-1944), o. Rupert Rozmarić.⁴ Kao promicatelji inkulturiranog, posuvremenjenog štovanja Srcu Isusovu ističu se: Henry Ramiere, P. T. de Chardin, K. Wojtyła i J. Ratzinger.

³ Za daljnje naglaske crkvenog učiteljstva. Vidi Prilog 2. Crkveno učiteljstvo o Srcu Isusovu.

⁴ Vidi linkove:

OSNOVNA BIBLIOGRAFIJA

- ALCANIZ F., *Osobna posveta Presvetom Srcu Isusovu*, Nacionalno tajništvo apostolata molitve, Zagreb, 1993.
- ANTOLOVIĆ J., *Gospodinovi su puti iznad naših putova – Sveta Margareta Marija Alacoque*, Zagreb, 1976.
- ANTOLOVIĆ J., Teilhard de Chardin i pobožnost Srcu Isusovu, u: *Obnovljeni život*, 23 (1978), 356-361.
- BULJAN s. S., *U slavu svetog Srca*, Zagreb, 2007.
- COURTOIS A. G., *Nasljeduj srcem Srce Isusovo*, Sav tvoj, Zagreb, 2004.
- CRAWLEY-BOEVEY M., *Sveta ura, bdijte i molite*, HKD sv. Jeronima, Zagreb, 2005.
- DE LA PORTERIE I., *Il mistero del Cuore trafitto (Otajstvo probodenog Srca)*, Bologna, EDB, 1988.
- FUČEK I., Što je sa štovanjem Srca Isusova? u: *Obnovljeni život* 54 (1999) 2, 269-277.
- GALOT J., *Al centro dell'amore. Il mistero del cuore di Gesù (U središtu ljubavi. Misterij srca Isusova)*, AdP, Roma, 2003.
- GRENIER E., *Duhovnost Apostolata molitve*, Nacionalno tajništvo apostolata molitve, Zagreb, 1993.
- HÄRING B., *Srce Isusovo spasenje svijeta*, Zagreb, 1984.
- LADAME J., *Srce Isusovo u suvremenom svijetu*, Zagreb, 1975.
- NAGY B., Noviji vidici u štovanju Srca Isusova, u: *Obnovljeni život* 53 (1998) 3, 339-351.
- PETRIČEVIĆ A. (ur.), *Gle ovo Srce. Konferencije o štovanju Presv. Srca Isusova*, Symposion, Split, 1986.
- RAHNER K., *Sluge Kristove. Razmatranja o svećeništvu*, Sarajevo, 1978.
- RATZINGER J., *Gledati Probodenoga. Pokušaji duhovne kristologije*, Verbum, Split, 2008.
- VIGNELLI G., *Il Sacro Cuore salvezza delle famiglie e della società (Srce Isusovo spasenje obitelji i društva)*, Associazione Luci sull'Est, Roma, 2004.
- ZORZI L., *Il Sacro Cuore. Una spiritualità da riskoprire (Srce Isusovo. Duhovnost koju treba nanovo otkriti)*, Paoline, Milano, 2002.

US:official%26channel%3Ds%26tbs%3Disch:1;

http://www.google.it/imgres?imgurl=http://newsaints.faihtweb.com/CCS/Droste_M_b.png&imgrefurl=http://newsaints.faihtweb.com/CCS_Saints5.htm&usq=__KbWYs1Xq6V10bkCS8zLX23AT6o0=&h=163&w=110&sz=57&hl=it&start=14&um=1&itbs=1&tbnid=vdRZhokZm473xM:&tbnh=98&tbnw=66&prev=/images%3Fq%3DMaria%2BDroste%2Bzu%2BVischering%26um%3D1%26hl%3Dit%26safe%3Dactive%26client%3Dfirefox-a%26rls%3Dorg.mozilla:en-US:official%26channel%3Ds%26tbs%3Disch:1